

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens proposition 1998/99:70 Könsstympning – borttagande av kravet på dubbel straffbarhet samt fyra motionsyrkanden som väckts med anledning av propositionen.

Ett enigt utskott ställer sig bakom regeringens förslag till ändring i lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor. Ändringen innebär att kravet på dubbel straffbarhet tas bort när det gäller brott mot den nämnda lagen som begås utomlands. Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 1999.

I betänkandet finns två reservationer.

Propositionen

I proposition 1998/99:70 Könsstympning – borttagande av kravet på dubbel straffbarhet föreslår regeringen (Socialdepartementet) – efter hörande av Lagrådet – att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor.

Lagförslaget fogas till betänkandet som *bilaga*.

Motionerna

1998/99:So19 av Karin Pilsäter (fp) vari yrkas att riksdagen godkänner vad i motionen anförts om tillämpningen av den utvidgade behörigheten för svenska domstolar att döma över gärningar som har begåtts utanför Sverige.

1998/99:So20 av Ragnwi Marcelind och Ingemar Vänerlöv (kd) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring att pre-skriptionstiden för könsstympning förlängs,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att det av Socialstyrelsen drivna projektet följs upp och utvärderas,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen bör återkomma med förslag på nödvändiga åtgärder för att hjälpa de flickor som utsätts för kvinnlig könsstympning.

Propositionen i huvuddrag

I propositionen föreslås att en ny paragraf införs i lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor. Lagändringen innebär att kravet på dubbel straffbarhet för brott mot lagen som begås utomlands tas bort.

Den nya bestämmelsen föreslås träda i kraft den 1 juli 1999.

Allmänna utgångspunkter

Enligt *propositionen* har könsstympning en tusenårig tradition. Det är ingen som riktigt vet var och varför den har uppkommit. Det finns inte något stöd för kvinnlig könsstympning i någon religion och företeelsen nämns varken i Koranen, Bibeln eller i något annat religiöst dokument. Trots det är det inte ovanligt att könsstympning av flickor motiveras med religiösa skäl. Könsstympning förekommer såväl bland katoliker, protestanter, kopter, falasher (judar från Etiopien) och muslimer som animister (anhängare av naturreligioner). Traditionen är enligt propositionen mycket djupt rotad och det sociala trycket mycket hårt hos de folk som praktiserar den. Enligt olika källor beräknas mer än 127 miljoner kvinnor och barn vara könsstympade. Könsstympning förekommer i ett trettiotal länder, framför allt afrikanska. I t.ex. Somalia, Etiopien och Eritrea är upp till 90–100 % av flickorna könsstympade.

Enligt propositionen genomförs könsstympningen någon gång från det att flickan är nyfödd till strax före puberteten. Operationen utförs ofta utan bedövning och vanligtvis under primitiva förhållanden med osteriliserade knivar, rakblad och saxar. Allvarliga medicinska komplikationer som kan tillstå efter stympningen är exempelvis stelkramp, skador på nerver, stora blodkärl och angränsande vävnader m.m., cystor, ständiga urinvägsinfektioner, svårigheter att urinera, kroniska underlivsinfektioner som kan leda till infertilitet, smärtsamma menstruationer, komplikationer under graviditeten samt psykiska problem. Eftersom operationerna ofta sker kollektivt föreligger även risk för hivinfektion. Många flickor dör i samband med stympningen.

Regeringen anför att en grundläggande regel i vårt rättssystem är att alla människor skall vara skyddade mot kränkningar av sin kroppsliga integritet. Denna princip kommer bl.a. till uttryck i *FN:s deklaration om mänskliga rättigheter*.

I artikel 24.3 i *FN:s konvention om barnets rättigheter* (barnkonventionen) åläggs staterna att vidta alla effektiva och lämpliga åtgärder i syfte att avskaffa traditionella sedvänjor som är skadliga för barns hälsa. Med ”traditionella sedvänjor” menas i första hand könsstympning av flickor. ”Effektiva åtgärder” avser lagstiftning som förbjuder sådana sedvänjor samt informationskampanjer som syftar till att skapa medvetenhet om sedernas negativa konsekvenser för barnets fysiska och psykiska hälsa.

Artikel 37 (a) i barnkonventionen anger att inget barn får utsättas för tortyr eller annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling.

Barnkommittén har haft i uppdrag att göra en bred översyn av hur svensk lagstiftning och praxis förhåller sig till åtagandena i barnkonventionen. I sitt betänkande *Barnets bästa* i främsta rummet (SOU 1997:116) anför kommittén att könsstympning är ett så allvarligt brott att det bör undantas från principen om dubbel straffbarhet.

Enligt propositionen är kvinnlig könsstympning inte bara ett brott mot rätten till kroppslig integritet utan företeelsen utgör också ett förnekande av kvinnans rätt till självständighet. Könsstympning är en fråga som handlar om mänskliga rättigheter och barnets rättigheter. Det är också en hälsofråga för många kvinnor och barn.

Förslaget till lagändring

Propositionen

Könsstympning av flickor är förbjudet och straffbart i Sverige enligt särskild lagstiftning sedan 1982. Enligt 1 § lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor får ingrepp i de kvinnliga yttre könsorganen i syfte att stympa dessa eller åstadkomma andra bestående förändringar av dem inte utföras. Förbudet gäller oavsett om kvinnan, eller vårdnadshavaren om det gäller ett barn, har lämnat sitt samtycke till ingreppet. Lagen syftar till att dels förhindra att kvinnlig könsstympning utförs, dels markera ett avståndstagande från den kvinnosyn som företeelsen ger uttryck för.

Den 1 juli 1998 skärptes straffbestämmelserna när det gäller könsstympning (prop. 1997/98:55, bet. 1997/98:JuU13, rskr. 1997/98:250). Påföljden böter utmönstrades ur straffskalan samtidigt som straffskalan skärptes. Den som bryter mot förbudet i 1 § lagen med förbud mot könsstympning av kvinnor kan enligt 2 § samma lag dömas till fängelse i högst fyra år. För grovt brott, dvs. i de fall ingreppet har medfört livsfara, allvarlig sjukdom eller i annat fall inneburit ett synnerligen hänsynslöst beteende, är straffet fängelse i lägst två år och högst tio år. Även försök, förberedelse och stämpling till brott, liksom underlåtelse att avslöja könsstympning som är å färde, är straffbart. Av 23 kap. 4 § brottsbalken följer att även medverkan till könsstympning är straffbart.

För att ett brott som har begåtts utomlands skall kunna lagföras i Sverige krävs normalt att gärningen är straffbar även där den begicks – den s.k. dubbla straffbarhetens princip. Härifrån görs vissa undantag, bl.a. vad gäller mycket grova brott och brott där Sverige genom internationella åtaganden har förbundit sig att lagföra brott oavsett var de begåtts (2 kap. 2–3 a §§ brottsbalken).

Trots att könsstympning av kvinnor är förbjuden i Sverige, förekommer det enligt regeringen att flickor som bor i Sverige könsstympas. I vilken omfattning ingreppen sker är dock okänt. Enligt propositionen bor det i Sverige drygt 5 000 flickor som ursprungligen kommer från länder där könsstympning praktiseras. Av dessa flickor är ca 2 000 under 7 år. Flertalet av flickorna kommer från länder där mellan 80 och 100 % av kvinnorna är könsstympade.

En viktig förklaring till att traditionen med könsstympning hålls vid liv i Sverige är att många har en önskan om att någon gång återvända till hemlandet. Enligt regeringen tyder mycket på att traditionens starka kraft medför att föräldrar som kommer från länder där könsstympning praktiseras och som får barn i Sverige kommer att fortsätta att föra sedvänjan vidare. Risken finns att man försöker utföra ingreppet vid besök i hemlandet under semestrar eller skollov. Regeringen anför att föräldrarna har huvudansvaret för barnet. Om barnet på föräldrarnas initiativ riskerar att könsstympas under t.ex. en semestervistelse i hemlandet är det emellertid samhällets ansvar att ingripa. I dessa fall måste föräldrarnas rätt stå tillbaka för barnets rätt till skydd, anføres det.

Det är enligt regeringen inte tillfredsställande att man utan risk för lagföring kan kringgå lagen med förbud mot könsstympning av kvinnor genom att låta flickor och unga kvinnor, som är bosatta eller annars vistas i Sverige, könsstympas i länder där könsstympning inte är straffbart. Regeringen anser därför att svensk domstol bör ges behörighet att i sådana fall döma för brott enligt den nämnda lagen. När ett ingrepp sker utomlands utförs det vanligen av en person som bor och verkar i det landet och som det normalt inte finns möjlighet att lagföra i Sverige. Det blir därför i praktiken framför allt föräldrar och andra släktingar till barnet som kommer att kunna omfattas av den utvidgade domsrätten.

Regeringen föreslår att kravet på dubbel straffbarhet tas bort när det gäller brott mot lagen med förbud mot könsstympning av kvinnor som begås utomlands. En ny 3 § med denna innebörd föreslås därför införas i den nämnda lagen. I propositionen anges att några remissinstanser har ifrågasatt den valda lagstiftningstekniken och i stället ansett att bestämmelsen om utvidgad domsrätt bör tas in direkt i 2 kap. brottsbalken. Regeringen påpekar bl.a. att 1998 års sexualbrottskommitté har i uppdrag att bl.a. utreda om det nuvarande kravet på dubbel straffbarhet för sexualbrott mot och handel med barn utomlands bör tas bort (dir. 1998:48). Om kommittén bedömer att kravet bör tas bort skall den föreslå förändringar i lagstiftningen och därvid särskilt beakta vilken avgränsning som bör gälla för undantaget från kravet på dubbel straffbarhet. Enligt regeringens mening bör resultatet av kommitténs arbete avvaktas och eventuella ändringar i brottsbalkens bestämmelser om svensk domsrätt därefter genomföras i ett sammanhang. Därvid kan det också finnas skäl att överväga om inte lagen med förbud mot könsstympning av kvinnor i sin helhet bör inarbetas i brottsbalken, anføres det vidare. Eftersom det är viktigt att snabbt få ett heltäckande skydd mot könsstympning, bedömer regeringen att den bästa lagtekniska lösningen för närvarande är den nu föreslagna.

Lagrådet anför i sitt yttrande att man med tillfredsställelse noterar att frågan om den lagtekniska lösningen inte är slutgiltigt avgjord och lämnar förslaget utan erinran.

Utskottets bedömning

Utskottet anser liksom regeringen att det är otillfredsställande att man kan kringgå lagen med förbud mot könsstympning av kvinnor genom att låta genomföra ingreppet i ett land där könsstympning inte är straffbart. Utskottet

delar således regeringens bedömning att brott mot den nämnda lagen bör undantas från kravet på dubbel straffbarhet. I propositionen anges att bestämmelserna i brottsbalken om svensk domsrätt kommer att ses över, varvid det kan finnas skäl att överväga om lagen med förbud mot könsstympning i sin helhet bör arbetas in i brottsbalken. I avvaktan på resultatet av översynen bör dock den föreslagna lagtekniska lösningen godtas. Utskottet tillstyrker därmed regeringens förslag till ändring i lagen med förbud mot könsstympning av kvinnor.

Avgränsning av den utvidgade domsrätten

Propositionen

För att brott som begåtts utomlands skall omfattas av svensk domstols behörighet bör det enligt regeringen finnas ett berättigat svenskt intresse av att svensk lag skall tillämpas och att svensk domstol skall kunna döma för brottet.

Regeringen påpekar att nuvarande bestämmelser om svensk domsrätt över gärningar som har begåtts utanför Sverige är generellt avfattade men att avsikten inte är att åtal skall väckas i Sverige i samtliga de fall som bestämmelserna om domsrätt faktiskt medger det. Av bl.a. 2 kap. 5 § brottsbalken följer att det beträffande de flesta fall där brott begåtts utanför Sveriges gränser krävs att regeringen eller Riksåklagaren ger sitt tillstånd för att åtal skall få väckas. Genom denna prövning kan de fall som leder till åtal i Sverige begränsas till situationer där det föreligger ett påtagligt svenskt intresse av att lagföring kommer till stånd i Sverige.

Regeringen anser att det skulle strida mot systematiken hos de nuvarande bestämmelserna om svensk domsrätt att beträffande nu aktuellt brott försöka att i lagen precisera de situationer där det föreligger ett påtagligt svenskt intresse av lagföring i Sverige. En mer preciserad bestämmelse skulle också kunna innebära att möjligheterna att utreda och åtala fall av könsstympning som har begåtts utomlands blev alltför begränsade, menar regeringen. Regeringen förordar därför en ordning som innebär att bedömningen av vilka fall av könsstympning utomlands som bör leda till åtal i Sverige görs i samband med prövningen av frågan om åtalstillstånd. Syftet med lagen med förbud mot könsstympning av kvinnor, liksom den nu föreslagna lagändringen, är enligt propositionen att ge flickor och unga kvinnor i Sverige ett skydd mot att utsättas för könsstympning. Den utvidgade domsrätten är således avsedd att hindra att flickor och unga kvinnor som finns i Sverige förs utomlands för att där få ingrepp utförda som är förbjudna här i landet. Tillstånd till åtal bör därför i princip endast beviljas i sådana fall. Svensk lag bör enligt regeringen alltså inte tillämpas och svensk domstol bör inte döma för brott som helt saknar anknytning till Sverige och där det således inte finns något svenskt berättigat intresse av en utvidgad domsrätt.

Den anknytning som bör krävas för att lagföring skall ske i Sverige bör enligt regeringen såsom huvudregel föreligga redan vid tidpunkten för brottet. Det vore inte rimligt om t.ex. asylsökande föräldrar skulle riskera att åtalas här om de kom till Sverige med barn som tidigare könsstympats enligt tradit-

ionerna i hemlandet. Det kan tänkas uppkomma gränsfall där det visserligen finns en anknytning till Sverige vid tidpunkten för brottet men där anknytningen är så svag att det ändå skulle te sig stötande att åtala här, exempelvis när familjen endast har varit på tillfälligt besök i Sverige innan ingreppet utfördes. Enligt regeringen skulle det emellertid vara motiverat att bevilja tillstånd till åtal om en familj innan den kom till Sverige vistats lång tid i något annat land där könsstympning inte är accepterat och föräldrarna därför måste ha varit införstådda med gärningens förkastlighet. Bedömningen huruvida tillstånd till åtal bör beviljas måste således göras med utgångspunkt i omständigheterna i det enskilda fallet, anför regeringen.

Motionen

I motion So19 av Karin Pilsäter (fp) yrkas att riksdagen godkänner vad i motionen anförts om tillämpningen av den utvidgade behörigheten för svenska domstolar att döma över gärningar som har begåtts utanför Sverige. Motionären anser att regeringens uttalanden till ledning för i vilka fall Riksklagaren bör ge tillstånd till åtal har fått en för snäv utformning. Enligt motionären måste det klargöras att förbudet mot könsstympning och domsrättsbestämmelsen också skall gälla personer som finns i Sverige och som utför stympningar utomlands, oavsett var flickorna, som stympningarna genomförs på, bor.

Tidigare behandling

Utskottet anförde i sitt yttrande till justitieutskottet med anledning av den nämnda propositionen 1997/98:55 bl.a. att Sverige under många år har bedrivit ett aktivt internationellt arbete för att eliminera kvinnlig könsstympning, bl.a. inom olika FN-organ och inom WHO, och att Sverige bör fortsätta detta arbete (1997/98:SoU4y).

Utskottets bedömning

I motion So19 (fp) anförts att personer som finns i Sverige och som utför könsstympningar utomlands bör kunna lagföras här i landet, även om de flickor som ingreppen utförs på inte bor i Sverige.

Av 2 kap. 2 § brottsbalken följer att ett brott som begåtts utomlands av en svensk medborgare eller utlänning med hemvist i Sverige eller, i vissa fall, utlänning som finns här i riket, kan dömas efter svensk lag och i svensk domstol. Genom att nu ta bort kravet på dubbel straffbarhet för könsstympning omfattas även fall då ett sådant ingrepp utförts i ett land där könsstympning är tillåtet.

Syftet med lagen med förbud mot könsstympning av kvinnor, liksom den i propositionen föreslagna lagändringen, är enligt regeringen att ge flickor och unga kvinnor i Sverige ett skydd mot att utsättas för könsstympning. Regeringen anför att tillstånd till åtal i princip endast bör beviljas i de fall där flickor och unga kvinnor som finns i Sverige förs utomlands för att könsstympas. De fall som leder till åtal i Sverige bör enligt propositionen begrän-

sas till situationer där det föreligger ett påtagligt svenskt intresse av att lagföring kommer till stånd i Sverige. Brott som helt saknar anknytning till Sverige bör däremot inte omfattas av den utvidgade domsrätten, anføres det.

Mot bakgrund av vad som redovisats kan det enligt utskottets mening inte i och för sig uteslutas att lagföring i Sverige kan komma att ske även i andra fall än de som exemplifieras i propositionen. Utskottet anser att något ytterligare uttalande till ledning för prövningen av åtalstillstånd dock inte bör göras. I sammanhanget vill utskottet också åter framhålla att det är angeläget att Sverige fortsätter att arbeta aktivt i olika internationella sammanhang för att bekämpa könsstympning. Motion So19 (fp) bör avslås.

Preskriptionstid

Propositionen

I propositionen anges att BRIS (Barnens rätt i samhället) i sitt remissvar anfört att preskriptionsbestämmelserna kan medföra att föräldrar väntar med ingreppet till efter BVC-tiden och att ingreppet kommer att upptäckas först på ungdomsmottagningen eller liknande. BRIS har därför förespråkat en lång preskriptionstid. Enligt de allmänna reglerna i 35 kap. 1 § brottsbalken gäller för normalbrottet könsstympning en preskriptionstid om tio år och för det grova brottet femton år. Regeringen anser att detta torde tillgodose det syfte som BRIS eftersträvar.

Motionen

I *motion So20 av Ragnwi Marcelind och Ingemar Vänerlöv (kd)* yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring att preskriptionstiden för könsstympning förlängs (*yrkande 1*). Motionärerna hänvisar till vad BRIS anfört och framhåller den preventiva funktion som lagändringen förväntas få. Enligt motionärerna bör preskriptionstiden förlängas till tjugo år.

Utskottets bedömning

Utskottet delar regeringens bedömning att nu gällande preskriptionstider för brottet könsstympning får anses tillräckligt långa och avstyrker därför motion So20 (kd) yrkande 1.

Förebyggande insatser, m.m.

Propositionen

Enligt regeringen räcker det inte med lagstiftning för att bekämpa problemet med könsstympning. Arbetet med att förhindra könsstympning handlar i stor utsträckning om att förändra inställningen till denna sedvänja. Lagstiftning är dock ett sätt för samhället att markera vad som är icke-acceptabla beteenden. Den nya bestämmelsen kommer att få en viktig preventiv effekt genom att fungera som ett starkt stöd för de föräldrar och unga kvinnor som försöker stå emot äldre släktingars och andra landsmäns krav på att könsstympning

skall utföras. Enligt regeringen är det av stor vikt att lagändringen följs upp med informationsinsatser riktade till såväl föräldrar som barn och ungdomar.

I propositionen anförs att det viktigaste när det gäller att bekämpa könsstympning är att tillhandahålla verktyg för att förhindra att könsstympning sker. Förebyggande insatser är därför av stor betydelse, liksom att personer som kommer i kontakt med barn i riskzonen vet vad de skall göra och hur de skall hantera situationen. Regeringen påpekar att socialnämnden kan omhänderta ett barn med stöd av lagen (1992:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) för att på kort sikt förhindra att barnet förs ut ur landet för att könsstympas. På lång sikt är emellertid en kombination av förbud och förebyggande åtgärder den bästa lösningen. Ett effektivt skydd för barn i riskzonen är att de besöker BVC, förskola och skola där det finns kompetent personal. Socialtjänsten bör också hålla ett särskilt vakande öga över familjer där döttrarna riskerar att könsstympas, anför regeringen.

I propositionen erinras om att regeringen nyligen gett Socialstyrelsen i uppdrag att vidareutveckla och initiera förebyggande projekt i bostadsområden där det bor många människor från länder där könsstympning praktiseras. För detta ändamål har regeringen avsatt 3 miljoner kronor under en treårsperiod. Regeringen förutsätter att Socialstyrelsen inom ramen för detta uppdrag i samråd med invandrar- och andra frivilligorganisationer utformar ett informationsmaterial om den nu föreslagna lagändringen och därmed sammanhängande frågor.

Motionen

I *motion So20 av Ragnwi Marcelind och Ingemar Vänerlöv (kd)* begärs ett tillkännagivande om att det av Socialstyrelsen drivna projektet bör följas upp och utvärderas (*yrkande 2*). Motionärerna betonar vikten av att insatserna följs upp så att nya projekt kan planeras och gjorda erfarenheter kan tas till vara. I motionen begärs även ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag till nödvändiga åtgärder för att hjälpa de flickor som utsätts för kvinnlig könsstympning (*yrkande 3*). Motionärerna påpekar att den föreslagna lagändringen inte direkt hjälper de barn som drabbas. Enligt motionärerna finns ett stort behov av beredskap och resurser i form av social och psykologisk kompetens.

Tidigare behandling, m.m.

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat frågor om åtgärder mot kvinnlig könsstympning. I det av riksdagen godkända *betänkandet 1997/98:SoU2* (rskr. 1997/98:3) vidhöll utskottet sin tidigare inställning att det är synnerligen angeläget med information och utbildning om kvinnlig könsstympning till både vuxna och barn inom de grupper där detta kulturmönster fortfarande lever kvar och till berörda personalgrupper. Utskottet ansåg det också angeläget med återkommande uppföljning av insatserna på området. Den kompetens på området som byggts upp inom landet måste kunna bibehållas och ytterligare förbättras. Utskottet utgick från att regeringen och berörda myn-

digheter noga följer utvecklingen och vidtar de åtgärder som är påkallade utan något tillkännagivande härom.

I sitt yttrande till justitieutskottet rörande proposition 1997/98:55 Kvinnofrid (1997/98:SoU4y) anförde socialutskottet med anledning av motioner om förebyggande insatser att det inte ändrat uppfattning i frågan. Utskottet uttalade sig även med anledning av motioner om stöd till och behandling av kvinnor som utsatts för könsstympning. Utskottet instämde med motionärerna att hälso- och sjukvården bör utveckla behandlingsmetoder för att såväl fysiskt som psykiskt rehabilitera kvinnor som utsatts för könsstympning. Utskottet kunde inte finna att regeringen hade någon annan uppfattning i frågan. Justitieutskottet delade socialutskottets bedömning och avstyrkte motionerna (1997/98:JuU13). Riksdagen följde utskottet (rskr. 1997/98:250).

Socialstyrelsen fick hösten 1998 i uppdrag av regeringen att vidareutveckla och sprida metoder för att förebygga könsstympning av flickor och kvinnor och därvid initiera projekt i detta syfte. Uppdraget skall redovisas senast den 1 september 2001. I uppdraget ingår att öka medvetenheten hos berörda folkgrupper om könsstympningens negativa konsekvenser för flickors och kvinnors psykiska och fysiska hälsa, i syfte att förebygga att föräldrar låter könsstympa sina döttrar. Insatser skall också göras för att motverka fördomar och utveckla bemötandet hos personal som kommer i kontakt med redan könsstympade flickor och kvinnor, såsom hälso- och sjukvårdspersonal, skolsköterskor och skolkuratorer, personal inom socialtjänsten, m.m. Enligt uppgift från Socialstyrelsen kommer styrelsen att ta fram och sprida informationsmaterial till berörda professioner om hur könsstympade flickor och kvinnor bör bemötas och tas om hand.

Utskottets bedömning

Utskottet vidhåller att det är synnerligen angeläget med information och utbildning om kvinnlig könsstympning till vuxna och barn inom de grupper där traditionen lever kvar. Det handlar om att förändra inställningen till sedvänjan för att förhindra att föräldrar låter könsstympa sina barn. Utskottet anser det också mycket viktigt att öka kunskaperna hos berörda personalgrupper, dels om hur de bör agera i situationer där de möter barn som riskerar att bli könsstympade, dels om hur redan drabbade flickor och kvinnor bör behandlas och bemötas. I Socialstyrelsens ovan nämnda uppdrag kring könsstympning ingår såväl rent förebyggande åtgärder som insatser för att förbättra omhändertagandet av redan könsstympade flickor och unga kvinnor. I uppdragsbeskrivningen anges att Socialstyrelsen fortlöpande bör utvärdera och följa upp de projekt som initieras inom ramen för uppdraget. Enligt utskottet får motion So20 (kd) yrkandena 2 och 3 anses tillgodosedd och avstyrks därför.

Utskottet hemställer

1. beträffande *förslaget till lagändring*
att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor,
2. beträffande *avgränsning av den utvidgade domsrätten*
att riksdagen avslår motion 1998/99:So19,
res. 1 (fp)
3. beträffande *preskriptionstid*
att riksdagen avslår motion 1998/99:So20 yrkande 1,
res. 2 (kd)
4. beträffande *förebyggande insatser, m.m.*
att riksdagen avslår motion 1998/99:So20 yrkandena 2 och 3.

Stockholm den 22 april 1999

På socialutskottets vägnar

Ingrid Burman

I beslutet har deltagit: Ingrid Burman (v), Chris Heister (m), Susanne Eberstein (s), Margareta Israelsson (s), Rinaldo Karlsson (s), Chatrine Pålsson (kd), Leif Carlson (m), Conny Öhman (s), Elisebeht Markström (s), Rolf Olsson (v), Lars Gustafsson (kd), Cristina Husmark Pehrsson (m), Thomas Julin (mp), Kenneth Johansson (c), Kerstin Heinemann (fp), Catherine Persson (s) och Lars Elinderson (m).

1. Avgränsning av den utvidgade domsrätten (mom. 2)

Kerstin Heinemann (fp) anser

dels att den del av utskottets betänkande som på s. 7 börjar med "Mot bakgrund" och slutar med "bör avslås" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening har regeringens uttalanden till ledning för prövningen av åtalstillstånd fått en alltför snäv utformning. Utskottet delar den uppfattning som kommer till uttryck i motion So19 (fp), nämligen att den föreslagna utvidgade domsrätten även måste omfatta fall där en person som finns i Sverige har utfört en könsstympning utomlands på en flicka som inte bor i Sverige.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *avgränsning av den utvidgade domsrätten*
att riksdagen med anledning av motion 1998/99:So19 godkänner vad utskottet anfört,

2. Preskriptionstid (mom. 3)

Chatrine Pålsson och Lars Gustafsson (båda kd) anser

dels att den del av utskottets betänkande som på s. 7 börjar med "Utskottet delar" och slutar med "yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Preskriptionstiden för könsstympning är för normalbrottet tio år och för det grova brottet femton år. Det finns risk för att en könsstympning som görs på en mycket ung flicka inte upptäcks förrän flickan kommit upp i tonåren, t.ex. vid besök på en ungdomsmottagning. För att den föreslagna lagändringen skall kunna få den förväntade preventiva funktionen är det enligt utskottet därför angeläget att preskriptionstiden är tillräckligt lång. Utskottet anser att preskriptionstiden för brott mot lagen med förbud mot könsstympning av kvinnor bör förlängas till tjugo år. Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med förslag till sådan ändring.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *preskriptionstid*
att riksdagen med anledning av motion 1998/99:So20 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Förslag till lag om ändring i lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor¹ skall införas en ny paragraf, 3 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3§

Den som har begått brott enligt denna lag döms vid svensk domstol även om 2 kap. 2 eller 3 § brottsbalken inte är tillämplig.

Bestämmelser om krav på tillstånd att väcka åtal i vissa fall finns i 2 kap. 5 § brottsbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1999.

¹Senaste lydelse av lagens rubrik 1998:407.

Sammanfattning.....	1
Propositionen.....	1
Motionerna	1
Utskottet	2
Propositionen i huvuddrag	2
Allmänna utgångspunkter	2
Förslaget till lagändring	3
Utskottets bedömning.....	4
Avgränsning av den utvidgade domsrätten	5
Utskottets bedömning.....	6
Preskriptionstid	7
Utskottets bedömning.....	7
Förebyggande insatser, m.m.	7
Utskottets bedömning.....	9
Hemställan	10
Reservationer.....	11
Bilaga:	
I propositionen framlagt lagförslag	12